

**רשימת ספרי "בן מלך"
שיצאו לאור עד עתה:**

- חג המצות
- ספרית העומר וחג
- חג השבועות
- ימי בין המצות - מלח ומלוח
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- חנוכה
- ימי המצרים
- חג המולד
- חג של פסח
- בעניני מצוות הממויות
- שמעון
- חמדת
- שיר השירים
- שבת שירש
- כרת הבתור
- שומע קענה
- ענינים בשי"ט ובחלכה
- זמירות שבי"ק
- בראשית ח"א - סאמרי
- מנבא, בראשית-נח
- בראשית ח"ב - לך
- לך-עולות
- בראשית ח"ג - ויעא-ויחזי
- שמות ח"א - שמות-משלח
- שמות ח"ב - סאמרי מבוא
- יחזקאל-ענינים
- שמות ח"ג - יחזקאל-מקווי
- ויקרא ח"א - ויקרא-מצוע
- מנבא ח"א - מנבא-שירש

ניתן להשיג: mechonbennelch@gmail.com | ביתר 2 ביתר להשיג
 sales@yefenofbooks.com | Warehouse: 8482450220

פרשת ויקרא
 גליון מס' 98

בסייעתא דשמיא

מתורתו של מון רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת ויקרא

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו (א, x)

בלעם, ע"כ. ולעומת זה משה רבינו עצמו ביקש שיכתוב אות א' קטנה מחמת ענווה.

והנה מתבאר כאן, כי האותיות הזעירות - יש בהן ביטוי של הקטנת משמעות התיבה, וכבר עמדנו על כך במקום אחר שיש בענין הזה כמה אופנים. לפעמים מקטינים את האות השורשית, שנותנת את המשמעות העיקרית של התיבה, ובכך מבטאים את מיעוט הדבר. אך לפעמים ממעיטים את אחת, באופן שאפשר לקרוא את התיבה בלעדיה במשמעות אחרת (ראה בארוכה בן מלך בראשית א, מאמרי מבוא מאמר ח ענף ב').

כתב בעל הטורים בשם המדרש: אל"ף ד'ויקרא' זעירא, שמשה היה גדול ועניו לא רצה לכתוב אלא 'ויקר' לשון מקרה, כאילו לא דיבר הקב"ה עמו אלא בחלום, כדרך שנאמר בבלעם, כאילו לא נראה לו ה' אלא במקרה, ואמר לו הקב"ה לכתוב גם האל"ף, ושוב אמר לו משה מחמת רוב ענוה שלא יכתבנה אלא קטנה יותר משאר אלפי"ן שבתורה, וכתבה קטנה, עכ"ל. ומקור הדברים במדרש 'אותיות קטנות' דרבי עקיבא.

ונמצא שמצד אחד הכתוב בא להפליג בשבחו של משה, כמו שכתב רש"י לפנינו שכאן קדמה קריאה לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משתמשים בו, אבל לנביאי אומות העולם נגלה עליהן בלשון עראי וטומאה, שנאמר (במדבר כג, ד) "ויקר אל

1. כגון תיבת 'לבכותה' הנאמר בהספדו של אברהם לשרה אמנו, שיש בה כ' קטנה - בא להורות על מיעוט הבכי, ואת כ' היא האות השרשית. אך אצל בני המן שיש בחלקם את זעירא הוא, מפני ששםם נקרא בפני הבריות בלי האות הזו, ולכן מקטינים אות אחת, באופן שעדיין אפשר לקרות את התיבה בלעדיה.

בגליון

פרשת ויקרא

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

חכמה ומוסר

דרכי התפילה..... עמוד 9

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים

ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתינו מתומכי מכונינו

הרה"ח ר' ישראל נחמן בן הרה"צ רבי מאיר בלוי שליט"א (מבלארוס)

לרגל הולדת הבן

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך

תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה

לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנה

להנצחת תרומות "פרנס השבוע/החודש"

אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל-054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל-052-7616048

אוד תש"פ

בעות ה' תמוז

זה יהיה לכם מקודש הקדשים

בשורה טובה לקהל לומדי התורה והוגיה

שמחים אנו לבשר ללומדי התורה בכל אתר ואתר,
על צאתו לאור עולם והפצתו של הספר לו ציפו רבים

בן מלך על התורה ויקרא חלק א

מאת

מרן רבינו הגדול בעל ה'בן מלך' צוק"ל

אשר משמאי זכו ליה לפתוח שערי אורה בדרכי לימוד
המקראות בדרך המפרשים הקדמונים ראשונים ואחרונים ז"ל
וזכה לבאר בבהירות כמין חומר כיצד דרשות חז"ל משתלבים
ומתאחדים עם פשוטו של מקרא ופקיע שמיה זה מכבר בכל
מקצועות התורה והעבודה ובביאורי החומש.

ועתה זכינו לכבוש הזה שעדיין לא בא כמותו כאשר פרש את
אדרת ביאורי על ספר 'ויקרא' בסגנונו המיוחד, לבאר מעשה
הקרבנות והלכות הקדשים וכל ענייני פרשיות אלו, וממש בקע
אור חדש בשחקים.

טעמו וראו!

ומתוק האור וטוב לעיניים לראות את השמש

ניתן להשיג בחטיבת הספרים המובחרות, אצל נציגי הקהילות
ובמסנן בן מלך בכתובת mechonbenmelech@gmail.com
בארה"ב ניתן להשיג בכתובת המייל maadoney@gamil.com

בברכת התורה

הנהלת מכון 'כתבי בן מלך'

- ספרים
- למקוריי הטובה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על תפנית חוסמי תורה
- שיעורים
- על חז"ל
- ספריו
- המת והמחבר
- ביאורי סודות
- ספריו
- אמנות ומסות
- ספריו
- תורה ודעה
- אונגלים
- תורה ודעה

הנצחות תורניות

קו בן מלך

03-3077354

חרימיה מכון
טלפונים 24 שעות ביממה

עמודות הטקסט כפרי מנסה
לשמרנו מיקודי רבני
מודלקים לפי נבואים
כפרי התורמים

הכשרת ספריו בן מלך
בעזרת המועצות ברובם תעלה

טלפון החירום: 054-8422488
כתובת: אוהב ישראל 1/9
ביתר עילית
קמפוס מוסדות לפי מקום 46
פרטים נוספים
mechonbenmelech@gmail.com

כמו כן ניתן להצטרף לקבלת עלון "אוצרות בן מלך" שיוצא לאור מידי שבוע
בכתובת המייל: mechonbenmelech@gmail.com

עקב המצב ניתן להזמין בטלפון 054-8422488, ושילוח יביא לכם את הספרים לבית

אוצרות
בן מלך

ולפי המדרש, כך הוא בתיבת "ויקרא" הכתובה כאן. היות וכאשר כותבים אותה בלי אות א' יכולים אנו לקרות "ויקר", כמו שכתוב אצל בלעם, הרי שהקטנה האות א' באה כאן להורות על משמעות אחרת היפך המשמעות הרגילה. כלומר, מצד אחד נכתב "ויקרא" באות א' - שפירושו: קריאה והזמנה ולא דרך ארעי, מצד שני הוקטנה אות הא' כאילו נכתב "ויקר" - מלשון מקרה וארעיית.

אמנם לא נשתבש לשון הכתוב לגמרי מחמת ענוותנותו של משה, אלא שראה משה לנכון להמעיט במשמעות הקריאה אליו, ולהשוות בבחינה מסוימת את נבואתו אל נבואת בלעם.

ולפי פשוטו נראה בזה, כי אמנם תיבת "ויקרא" מלמדת כאמור על חביבות גדולה ועצומה, ומבטאת את מעלת נבואת משה בניגוד גמור לנבואת בלעם, מאידך מחמת כבוד ה', אין ראוי לכתוב כן בכתב מלא ממש, כקריאה של ידידות ממש כאיש הקורא לרעהו, שלא תתכן התקרבות מלאה בין הבורא ית"ש לבין בשר ודם, על דרך שאמרו 'חברותא כלפי שמיא מי איכא' (ברכות לד.). לפיכך, באה הכתיבה הממוצעת הזאת, כאשר מצד אחד כתוב "ויקרא" ומאידך נכתב אצלה א' זעירא, שכן האות א' היא הנותנת לתיבת "ויקרא" את משמעות החשיבות והחביבות, והקטנה ממעטת ומצמצמת את מלוא משמעות החביבות.

כי אכן נבואת משה היתה רמה ונשגבה בתכלית השלימות, כי ראוי היה לחביבות וקירבת ה' בלא שום הגבלה, אמנם מצד רוממות כבוד שמים יש להמעיט את משמעות הקירבה הזאת, ולהעמידה במידה מצומצמת בלבד. וזה כפי האופן הראשון שנזכר למעלה, שאות זעירא באה להמעיט את משמעות התיבה.

ונמצא שלשון הכתוב מדוקדק ומכוון מכל צד, שיש כאן קריאה של חיבה מהקב"ה למשה - "ויקרא" ולא ויקר. ברם מאחר שבחינה זו במלוא מובנה איננה יכולה להתקיים בין הבורא לנברא, נותרה האל"ף קטנה ומצומצמת כרמז למשמעות המוגבלת, קריאה ממועטת ומצומצמת, כפי ששייך בקשר וקירבה בין נברא לאלוקיו.

ובזה יש לבאר גם מה שיש לדקדק מדוע פתח הכתוב בלשון "ויקרא אל משה", ולא הזכיר מי הוא

הקורא, כאשר דבר זה מובן רק מתוך ההמשך "וידבר ה' אליו" דהיינו שה' קרא אליו. ומדוע נשמט שמו יתברך בתחילת הענין. ולפי האמור, גם זה משום כבוד שמים הוא, שלא יהא כתוב מפורש - ויקרא ה' אל משה בייטוי קירבה וקשר כבין איש לרעהו, לכן כתוב בסתמא "ויקרא אל משה", אך בד בבד לא השאיר הכתוב ספק ממי באה הקריאה, ונתן לנו להבין מן ההמשך כי ה' הוא הקורא, כשם שהוא דיבר - "וידבר ה' אליו", כך הוא אשר קרא לו. [ועיין גור אריה כאן].

הרי לנו כאן אופן נוסף של כתיבה בדרך הגבלה וצמצום, כלומר קריאה של ה' היתה גם היתה, אבל לא נכתב שמו במפורש על הקריאה בדרך של קריאה בין איש לרעהו. ועל דרך האמור בדברינו בביאור הא' זעירא המבטא גם כן דבר זה, שהיתה קריאה אך נכתבה בלשון מיעוט.

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' (א, ב)

כתב האבן עזרא בפירושו הראשון: 'מכם' מאוחר, וכן הוא 'אדם מכם כי יקריב'. ביאור דבריו שהלשון 'מכם' קאי על האדם; אדם מכם כאשר יקריב. וכן כתב הרמב"ן: שיעור הכתוב הזה: 'אדם מכם כי יקריב' וכו'. הרי שנקטו לפרש הפסוק בסירוס לשון, כאילו נאמר 'אדם מכם' כי יקריב.

וראה באור החיים שהעיר: 'למה איחר לומר מכם אחר זכרון המפעל ממנו, כי מן הראוי להקדים זכרון הפועל אשר בו ידבר ואחר כך הנפעל ממנו'. וכוונתו, שהפסוק מדבר על הפועל את הקרבן שהוא האדם, ואח"כ על הפעולה שהוא עושה שהיא ההקרבה, דהיינו אדם [הפועל] כי יקריב [המפעל], וקשה לקחת תיבת 'מכם' הנזכרת אחרי הפעולה, ולהשליכה שוב לתחילת הענין - אדם מכם כי יקריב.

כלומר דלפשוטו של הלשון תיבת 'מכם' קאי על הדבר הנפעל, היינו על ההקרבה שהיא תהיה מכם. ושיעור הכתוב צריך להתבאר כפשוטו כך: 'אדם כי יקריב' - אם יחפוץ להקריב 'מכם' מהממון שלכם. ואכן כך מפרש האבן עזרא בפירושו השני: 'או יהיה מכם - מממונכם'. [וממילא משתמע, שדבר פשוט הוא שהקרבן יהיה מחפציו ומשלו, כי בלעדי זה אין כאן דרך הקרבה כל עיקר, כי תכלית מעשה הקרבן לבטא את מעשה המקריב שהוא מקריב משלו.

הממעטת את הגברא [מומר] ודרשה הממעטת את החפצא [גזול].

ויש לפרש עוד, דלכן נאמר "מכם" שכן האדם ובעלי החיים יש להם דמיון, שיש לשניהם נפש ורוח, אשר משום כך כתוב כאן "אדם" ולא 'איש' (כמו שביארנו לעיל), שרק כך הם משותפים, כאשר האדם הוא מין ממיני החי, וע"כ יוכל להביא קרבן מהם, שהוא קרבן 'מכם' - מסוגו של האדם. וזה אשר בא הכתוב לומר בהמשך, שרק מן הבהמה ומן העוף יקריב ולא האדם עצמו. ועל דרך זה ביאר בפירוש רבינו בחיי. [ואפשר שהוא דבר פשוט, ועיקר מה שתפס הכתוב מן הבהמה וכו' הוא לשלול שאר בעלי חיים שהם פסולים לקרבן].

* * *

יקריב אותו לרצונו לפני ה' (א, ג)

יש לחקור אם דינא קאמר הכא - שצריך שיהא הקרבן נקרב 'לרצונו' של האדם המקריב, או שהתורה מתארת את המציאות שאם האדם - המבקש להביא קרבן - יביא כך וכך ויעשה ככל הסדר הזה, ממילא יהא הקרבן נקרב 'לרצונו', כלומר לרצון לה'. [אולי הכוונה לתאר מציאותו של האדם המקריב, שבהקרבת הקרבן נתקיימה מחשבתו ורצונו]. ועיין ברשב"ם שפירש כצד השני שהוא לרצון ה' - 'אם זכר תמים יקריבנו ולפתח אהל מועד, אז יהיה לו לרצון'. וכן הוא פשוט הכתוב שכאשר מתקיימים כל ההלכות כדין - שמביא זכר ותמים כמפורש בפסוק הזה, אזי לרצונו הוא.

אמנם ברש"י כתב: 'יקריב אותו - מלמד שכופין אותו. יכול בעל כרחו, תלמוד לומר לרצונו, הא כיצד, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני' (ערכין כא. ועוד). מבואר בזה שהיא מצוה וחובה שיש להקריב את הקרבן רק ברצון, וכשנקרב ללא רצון אינו קרבן כדיו. ואף שנאמר כן אצל קרבן העולה שאינו אלא נדבה, ובוודאי התכוין מתחילה להביאו ברצונו, שאם לא כן לא היה נודר ונודב להביאו כלל, מכל מקום יש והאדם נמלך וחזר בו, ועל זה אמרה תורה שאי אפשר להביאו עד שיאמר רוצה אני, ומכאן למדוהו לכל הקרבנות, אף אלו שמביאים בתורת 'חובה' כגון חטאת ואשם, שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני, ודי בזה.

והטעם בזה, שאין קרבן דומה לשאר מצוות

(ומצינו כמה הלכות חמורות בתורה שנכתבו כדבר המובן מאליה, כגון שהבן יורש את אביו נכתב בקרא בלשון זה: "איש כי ימות וכן אין לו והעברתם" וגו' (במדבר כז, ח), שמשלשון זה משתמע שאם יש לו בן, דבר פשוט הוא שהבן קודם לבת).

וכבר ביארנו במהות ענין הקרבנות, שהקרבן בא לייצג את האדם להיקרב תחתיו, כענין האיל שהביא אברהם להקריבו לעולה תחת בנו. ולפי"ז יש לבאר, שרק כאשר הקרבן הוא 'מכם' - היינו מממונו ומרכושו של האדם - יכול הוא לייצג את האדם.

וא"כ הפסוק מתפרש יפה בשני אופנים, א. 'מכם' קאי על האדם המקריב. ב. 'מכם' קאי על הקרבן שהוא מכם. ושניהם אמת - ככלל משמעות בתיבה אחת, אשר גם זה מצוי בלשון הכתוב [כדוגמת מה שהביאו (יזמא נב.) חמש מקראות שאין להן הכרע, עיי"ש].

ומצינו בחז"ל שתי דרשות על מלת "מכם", ונראה שהן נובעות משני הפירושים של תיבה זו. שאמרנו בגמרא: 'מכם ולא כולכם - להוציא את המומר' (חולין ה.). וכן אמרו: 'מכם - פרט לגזול דלא ידידה הוא' (סוכה ל.).

הנה כי כן, שתי דרשות הללו מתאימות להפליא כנגד שני הפשטים בתיבת "מכם"; מה שדרשו 'מכם ולא המומר', נובע מן הפירוש ד'מכם' קאי על הגברא, היינו שאדם מכם יכול להקריב קרבן לה', ולכן יבוא כאן מיעוט 'להוציא את המומר', שהגברא המקריב צריך להיות 'מכם' כדת וכדיו, ולא מומר שבגד בכלל ישראל והוציא עצמו 'מכם'. ואילו אידך דרשה דדריש 'מכם ולא הגזול', נובע מן הפירוש ש'מכם' היינו מממונכם, ולפיכך כאן ממעטין את הגזול, היינו שהחפצא צריכה להיות 'מכם' כדת וכדיו, ולהוציא את הגזול.

ומתבאר לפנינו, שיש כאן תיבה דו-משמעית, ולא רק כדרך פשוט ודרש שהם בבחינת 'דבש וחלב תחת לשונך', היינו שהדרש מגלה את הדבש ואת החלב המסתתרים תחת לשון הכתוב, ומפסוק אחד נלמדים כמה וכמה דינים. אבל כאן הרי שלשון הכתוב עצמו יש בו שני פירושים - 'אחת דיבר אלוקים שנים זו שמעתי, מקרא אחד יוצא לכמה טעמים' (סנהדרין לד.). ומתוך שני הפירושים יוצאות בהתאמה שתי דרשות משני עניינים, דרשה

אומר דרשני, הרי אין כאן דרשת 'סמוכים', שכן ישנו פסוק המפסיק ביניהם, אלא ודאי הכוונה כמו שכתב רש"י בקידושין שם, ד"וסמך ידו" כתיב באותו ענין של הפרשה הפותחת עם הלשון "דבר אל בני ישראל", מכאן אנו למדים בני ישראל ולא בנות ישראל.

אך התמיהה רבה, והלא סמיכה היא רק אחד משאר הדברים שהכתוב הולך ומונה לפנינו כל הדברים הנעשים ע"י הבעלים: הקרבה והבאה, שחיטה, הפשט וניתוח, וכן מנה כאן יתר פרטי דינים בקרבן שצריך זכר ותמים ועוד, ומדוע זה נמטט מדרשה הנ"ל רק 'סמיכה' בלבד, דאין בנות ישראל סומכות, ואילו ביתר הדברים אין מיעוט זה.

והנראה פשוט בזה, דכל שאר הדברים הם דינים בחפצא של הקרבן, דצריך שיהיה זכר ותמים ושיובא בפתח אהל מועד, וישחטוהו וינתחו את איבריו ועוד, הנה כל אלה הם מדיני עצם הקרבן, ורק דין 'סמיכה' אינו שייך לעצם צורת הקרבן, אלא מדיני הגברא המקריב הוא, שמצווה היא לסמוך ידו. ולכן פירשו חז"ל שהמיעוט הוא רק לענין סמיכה, אבל לא לענין הדינים והפרטים שנאמרו בחפצא של הקרבן, דודאי חשיבות עצם הקרבן אינה נגרעת בגלל שהאשה מביאתו. ולא מסתבר להמעיט בזה בנות ישראל.

וכיוצא בזה מצינו שמיעטו 'בני ישראל סומכין ואין עובדי כוכבים סומכין' (מנחות צג), וגם כאן יש לתמוה מדוע הגוי ממועט רק ממצות הסמיכה, ולכאורה כשם שהוא ממועט מסמיכה שנאמרה בפרשה זו שנאמר בו 'בני ישראל', כך היא מופקע לגמרי מכל פרטי מעשי הקרבנות שאמרה כאן התורה.

ועל דרך האמור מיושב היטב, כי רק דינים שהם תלויים בגברא שמביא את הקרבן, בזה אנו תולים למעט בני ישראל - ולא בנות ישראל, ולא עובדי כוכבים, אבל כל הדינים שבפרשה זו שנאמרו מצד

שיכולים בית דין לכופו לגמרי, שכן כאן בקרבנות אם אין רצון, חסר לגמרי במשמעות של הקרבן, כי עיקר עניינו של קרבן הוא שהאדם מביאו ומקריבו, ולא שייך קרבן בלי הסכמת המקריב, ולכן לא סגי בהבאה בכפיית בית דין, אלא צריך דווקא שהאדם יביאנו ברצונו כדין - והיינו כשיש 'רצון', ולכן 'כופין אותו עד שיאמר רוצה אני'.

אמנם גם כשהרצון הזה בא לו על ידי כפייה, הנה פשוט כי בדרך כלל כשצריכים 'רצון' כדין, סוג רצון כזה אינו נחשב 'רצון' (כמו שמצינו בדיני ממונות 'תליוהו ויהיב' ועיי' בב"ב מז. שדנו בזה). אלא קים להו לחז"ל לפרש בפרשה זו שאין צריך רצון של ממש, ודי ברצון קלוש לענין הקרבן. [ומלשון חז"ל (קידושין ג) מבואר שדרשו כן מלשון 'קריב אותו' שהיה אפשר בכפייה, וכבר דנו בזה אם עיקר הדיוק מלשון 'אותו' או מלשון 'קריב' (עיי' שפתי חכמים כאן)].

ואפשר שלמדוהו ממה שנכתב "לרצונו" חסר ו', ועפ"י הכלל שביארנו (עיי' בן מלך בראשית ח"א מאמרי מבוא מאמר ח ענף ב) דכל מקום שיש במסורה יתור או חיסור אות, הדבר מורה שתיבה זו צריכה להתפרש במשמעות חסרה או יתרה, אף כאן נאמר דאמנם צריך 'רצון' אך די לנו ברצון קלוש שגם הוא כשר בדיעבד. ולפיכך גם אם כופין אותו עד שיאמר רוצה אני מתקיים [בדיעבד] דין "לרצונו"².

* * *

וסמך ידו על ראש העולה (א, ד)

איתא במשנה בקידושין (לו) הסמיכות וכו' נוהגים באנשים ולא בנשים. ולמדוהו בגמרא ממה שכתוב כאן (לעיל פסוק ב) "דבר אל בני ישראל" ובהמשך כתיב "וסמך ידו" - בני ישראל סומכים ואין בנות ישראל סומכות.

והמיעוט הזה מדכתיב "דבר אל בני ישראל"

2. וידועים בזה דברי הרמב"ם (גירושין ב, כ) כלפי דין 'מכין אותו עד שיאמר רוצה אני' הנאמר במי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו, וביאר הרמב"ם זה לשונו: 'שאיין אומרין אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחוייב מן התורה לעשותו, כגון מי שהוכה עד שמכר או נתן, אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה, והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו, או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו, אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה. לפיכך זה שאינו רוצה לגרש, מאחר שהוא רוצה להיות מישראל, רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר 'רוצה אני' כבר גרש לרצונו'.

גדול. כי אמנם כשרים הם לעבודה הזו, אך ביסודה היא עבודה השייכת לכהן גדול.

ולכן כתבה התורה לשון זה רק לגבי נתינת האש על המזבח ועריכת העצים שעל האש, שזה אינו רק מצד דיני ההקרבה אלא גם מצד דיני הבית והמזבח, להגדיר שהוא 'מזבח העולה', כמפורש בריש פרשת צו (ו, ה) שהוא על המזבח תוקד ולא תכבה ובער עליה הכהן עצים, כך שאין זה רק חלק מעבודת ההקרבה עצמה, כי אם גם חלק מכללות עבודת הבית.

וכיון שבעבודת הבית עסקינו, הרי הכהן הגדול הוא המופקד על כך, כמו שמצינו בהדלקת המנורה, בלחם הפנים, ובהקטרת הקטורת, שנאמר בהן בתורה שהעבודה תיעשה על ידי אהרן, כדכתיב בסוף פרשת תצוה (שמות ל, ט-י) 'והקטיר עליו אהרן קטורת סמים בבוקר בבוקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה. ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה קטורת תמיד', ובפרשת אמור כתיב (כד, ג-ד) "יערוך אותו אהרן... על המנורה הטהורה יערוך את הנרות...". וכן הזכיר בפרשה זו גם את עבודת לחם הפנים שהיא כחלק מעבודת אהרן הכהן, כמו שנאמר (שם פסוק ח) "ביום השבת יערכנו", והיינו אהרן הכהן הנזכר קודם בעריכת הנרות (רש"י הירש שם), ועוד נאמר בהדלקת המנורה: "דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות... ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה" (במדבר ח, ב-ג). הרי, שעבודות הבית [כפי שיש לבאר במנורה, בלחם הפנים ובקטורת, שהם חלק מצורת הבית, כמו שהארנו בזה במקום אחר (עיי' בן מלך' בפרשיות תרומה ותצוה) (שמות כח, לו, כ. ל, ז)] מוטלות על הכהן גדול, שכן הוא האיש אשר על הבית, וכל מה שהוא חלק מעבודת העמדת צורת הבית, עיקר העבודה עליו, אף שלמעשה העבודה כשרה גם בשאר כהנים, אך זה משום שהם עושים זאת במקומו של הכהן גדול.

מעתה יש לומר כלפי עבודת עריכת האש על המזבח, מכיון שהיא באה גם מצד עבודת הבית, לפיכך דייק הכתוב ואמר בעריכת ובנתינת האש שיעשו זאת 'בני אהרן הכהן', היינו בתור עבודת כהן גדול, ואילו בשאר עבודות הקרבן שהכהנים עושים זאת מכח עצמם, בתור חיוב כהונה בעבודה, נאמר בהם 'בני אהרן הכהנים'.

* * *

עצם החפצא של הקרבן, בזה לא מסתבר לשנות דינו וצורתו של הקרבן, מחמת שבעל הקרבן הוא עכו"ם או אשה. שאין זה נוגע לגופו וצורתו של הקרבן עצמו.

הנהגה פשוט שהמיעוט של עכו"ם רק מסמיכה, היינו דוקא כשמביאו באהל מועד, שהרי נכרי יכול להקריב אף חיה ועוף ובעלי מומין כדאיתא בגמרא (זבחים קטו), וא"כ מופקע הוא מכל פרטי דיני הקרבנות שהתורה קבעה בכל הפרשה כולה, שכל זה נאמר רק לבני ישראל. והשתא אם בכל פרטי הקרבן חלוק דינו לעומת ישראל, קל וחומר בסמיכה שהיא מדיני הגברא ודאי אינו מצווה בכך. אלא כאמור, דמיעוט זה איירי באופן שהנכרי מביא את קרבנו לאהל מועד בבית ה', דאז חזרו ונאמרו בו כל פסולי הקרבנות, ולכן אנו צריכים שפיר למיעוט הזה להשמיענו שהוא נשלל לגמרי מעניין הסמיכה אף בהקריבו באהל מועד.

* * *

והקריבו בני אהרן הכהנים... ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח... וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים (א, ה-ח)

יש לעיין מדוע בעבודת ההקרבה ובעריכת הנתחים כתוב 'בני אהרן הכהנים', ואילו בנתינת ועריכת האש על המזבח כתוב 'בני אהרן הכהן', וכבר נתקשו בזה כמה מן האחרונים ופירשו בדוחק. והנה ראשית דבר נראה פשוט כוונת דקדוק הלשון, ש'הכהנים' קאי על בני אהרן שהם הכהנים, אבל 'הכהן' קאי על אהרן, שהם בניו של 'אהרן הכהן'. וכמשמעות הגמרא (זבחים יח.) שדרשו לפסול עבודתו של כהן גדול שלבש בגדי כהן הדיוט וכן עבודת כהן הדיוט שלבש בגדי כהן גדול בעבודתו, ומייתי לה קרא דידן, ומהלשון 'בני אהרן הכהן' - דרשינן דין כהן גדול, ומהלשון 'בני אהרן הכהנים' - דרשינן דין כהן הדיוט.

אלא שזה גופא יל"ע למה דקדק לחלק לשונו ביניהם בפרשת הקרבת כהנים שבפרשה זו.

והנראה לבאר, כי העבודות שכתוב בהן 'בני אהרן הכהנים', להורות שהמה עושים את העבודה מכח עצמם, בתורת שהם עצמם כהנים, אולם במקום שנאמר 'בני אהרן הכהן', היינו שהכהנים עושים את העבודה במקום אהרן הכהן, כלומר במקום הכהן

ואם לא תגיע ידו די שה והביא את אשמו אשר חטא שתי תורים וגו' (ה, ז)

כפרה גדולה ביותר, שכפי שנתבאר לעיל, לכך צריך בה וידוי ויש בה גם צד 'אשם'.

ומעתה אדרבה, דוקא בעוונות החמורים ביותר אמרה תורה שגם אם דל הוא ואין ידו משגת, בכל זאת אין לנו לפוטרו לגמרי, וחייב להביא כפי הישג ידו, אבל כשעבר בשגגה על שאר לא־תעשה, אזי אם דל הוא ואין ידו משגת להביא שעירה או כשבה, אפשר שהוא פטור לגמרי כדין אנוס, שהתורה קבעה בו רק חטאת קבועה ולא עולה ויורד. ודוקא בהני חטאים יש בהם גם עולה ויורד, לרוב חומרת עוונם.

ונמצא שמצד אחד אכן יש בהם 'קולא', שגם הדל יכול להתכפר, אבל מצד שני יש בהם ג"כ 'חומרא' שאין בהם פטור אונס, שכן הדל אף הוא 'חייב' להתכפר עכ"פ בקרבן דלות. והוא על דרך שאמרו בכריתות (י:): 'זו חומר החמיר בשפחה שעשה בה את המזיד כשוגג', והיינו שגם המזיד 'חייב' קרבן, אף שוודאי יש בזה צד 'קולא' שגם המזיד יכול להתכפר בקרבן (וראה מש"כ בזה ב'ערוך לנר' שם). [ועיין בתפארת ישראל (שבועות א, ב) שביאר נמי כעין דברינו ש'עולה ויורד' חומרא היא כלפי שאר חייבי חטאות, וביאר כדרכו]. ולפי זה נצטרך לפרש כוונת הגמ' בשבועות 'אנן חלק להקל קאמרינן', היינו שיש בהם צד קולא לעומת החילוק האחר המבואר שם [בטומאת עבודה זרה ע"ש], דהתם הוא חילוק גמור אך ורק לחומרא.

אשם הוא אשם אשם לה' (ה, יט)

כתב הרמב"ן (פסוק טו): ולא נתברר מה טעם יהיה שם הקרבן האחד חטאת ושם האחד אשם, וכולן יבואו על חטא... ואין לומר שיהא מפני חומר החטא, כי הנה המצורע מביא שני קרבנות, שם האחד חטאת והשני אשם. והנראה בעיני, כי שם 'אשם' מורה על דבר גדול אשר העושו יתחייב להיות שמוס ואבד בו, מלשון "האשימם אלהים" (תהלים ה, יא)... וחטאת מורה על דבר נטה בו מן הדרך, מלשון "אל השערה ולא יחטיא" (שופטים כ, טז)... כי החטא גדול יתחייב להיותו אשם בו. עי"ש כל דבריו.

והנה הגדרת הדבר מהו 'החטא הגדול' באלו שמביאים אליהם אשם, כבר נתבאר בדברינו לעיל, שעיקר האשם בא על חלק המרידה והזלזול בכבוד ה' שיש בחטאים הללו, משא"כ החטאת באה על

מה שמצינו רק בחטאים הללו קרבן 'עולה ויורד', כתב הרמב"ן הטעם בזה, שהכתוב הקל על החוטא באלה להביא קרבן עולה ויורד, שהרי השבועות אינן חייבי כריתות. ואף טומאת מקדש וקדשיו ביאר קולתו מפני שהוא טועה בדבר מצוה ודעתו לשמים, ראה דבריו עוד [וכעין טעם זה כתבו בעלי התוספות].

ולכאורה מוכח כן, מהא דמבואר בגמ' (שבועות ה.ז) דקרבן שהוא בא עולה ויורד ולא חטאת קבועה, חשיב 'קולא', עי"ש. והטעם בזה משמע שם שבחטאת קבועה אם לא מצא שעירה או כשבה אלא בדמים יקרים אין לו כפרה, ואילו בעולה ויורד יכול גם העני והדל להתכפר, שחידשה בהם התורה דרך של כפרה על פי הישג ידם.

אלא שצ"ע, מדוע נאמר כי טומאת מקדש וקדשיו קל יותר משאר חטאים, אף שגם חטא זה הוא מחייבי כריתות, ואדרבה מצינו הכפרה הנדרשת בהם גדולה יותר משאר חטאים - 'היה רבי שמעון אומר, קשה טומאת מקדש וקדשיו מכל עבירות שבתורה, שכל עבירות שבתורה מתכפרת בשעיר אחד, וטומאת מקדש וקדשיו מתכפרת בשלשים ושנים שעירים. כל עבירות שבתורה מתכפרות פעם אחת בשנה, וטומאת מקדש וקדשיו מתכפרות בכל חודש וחודש' וכו' (תוספתא שבועות א, ג).

והנה הדעת נותנת לומר להיפך, דאדרבה כאן יש ג"כ צד חומרא, אשר מחמת חומרת העוונות הללו חייבה תורה גם למי שאין ידו משגת, שיביא קרבן דלות שתי תורים או שני בני יונה.

ואף חטא שבועת ביטוי ושבועת העדות יש חומר בעוונם, שאף שאין חיובן בכרת, אבל מצד שני יש בכך זלזול בכבוד שמו, וחומרת שבועה נודעת גם היא כאחת מהעבירות החמורות ביותר - 'שכל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא בסיני לא תשא את שם ה' אלוקיך' וכו'. 'חמורות זו כריתות ומיתות ב"ד ולא תשא עמהן' (שבועות לט. ועי"ש עוד שהאריכו בחומרת חטא של שבועת שקר). וכמו"כ טומאת מקדש וקדשיו הרי טימא את מקדש ה', ונפיק מיניה זלזול וחילול שמו, אשר זה דורש

חלק עוולת המעשה והתוצאה שכבר נעשתה. אשר שני חלקים אלה הם עיקר פגם החטא, ולכן בחטאים שחייבים עליהם כרת צריך להתכפר על תוצאת המעשה הרע שעשה, אבל החלק שעבר על ציווי ה' הוא קלוש בפגם חטאתו, אבל באשמות שיש בהם חיוב גם במוזיד, הרי עיקר הפגם הוא על הזלזול במצוות ה', ואילו כפרת עצם המעשה הרע שנעשה כבר נעשה בדרך ממילא.

הנהגה שני אשמות על הוודאי מובאים בפרשה זו: אשם מעילות ואשם גזילות. והמשתותף בהם שהמועל בהקדש או מועל בחבירו יש בכך 'לקיחה' מן הקודש ומן המשפט, כך שהחטא במעשה זה הוציא ולקח עצמו לחוץ, ועתה בהבאת קרבן האשם חוזר הוא להתקרב אל ה'. ואף בשאר שלושת האשמות שמצאנו בתורה, כמו אשם מצורע (יד, יב) ואשם שפחה חרופה (ט, כ) ואשם נזיר (במדבר ו, יב) - הרי בכל אלו האדם במעשיו או במציאותו הוציא ולקח עצמו לחוץ, ועתה מביא אשם כדי לחזור לקדמותו. כי המצורע יש בו ג'כ הוצאה ממחנה ישראל בשעת צרעתו, וכן הנזיר אחר שנטמא בימי נזירותו הרי הפקיע עצמו מהנהגת הקדושה המתחייבת אצלו מחמת קבלת נזירותו, וכן שפחה חרופה יש בו משום פגם זה. ובכל אלה מביא אשם, שיש בו גם שיתוף של דורון לה' כמי שחזר ומתפייס [כעין האשם שהביאו הפלשתים כשהחזירו את ארון האלוקים].

ואשר נותר לבאר הוא עניינו של 'אשם תלוי', שהוא דבר פלא שהספק חמור מן הוודאי, שאם חטא בוודאי אזי מביא 'חטאת', ואם תולה בעצמו ואינו יודע אם חטא או לא אזי מביא 'אשם'. ולפי המבואר כאן ההגדרה היא, דכשהוא מבקש כפרה על החפצא של העבירה יביא קרבן חטאת, אבל כשהוא מבקש כפרה על עצם הדבר שלא נזר מן החטא, יש בכך פגם בחלק הראשון של החטא - על חילול ציווי ה', לכן גם אם אפשר שלא חטא מאומה אבל שפיר פגם במה שהכניס עצמו למקום הספק. וזהו גדרו של אשם תלוי. שבספק זה כמי שהוציא עצמו מכלל עול התורה ושעבודו לחיובי התורה, ועל כך יביא אשם לה' ויתכפר לו. כך שגם אשם תלוי שווה בעניינו ובגדרו לשאר אשמות, על דרך הנתבאר.

ומפני כן קרבנו של האשם הוא יותר גדול, 'חטאת בת דנקא ואשם בשתי כסף' (כריתות כב: כו:), כפי שנלמד מהכתוב באשם תלוי, והיינו כדי להגדיל קרבנו לה' על אשר אשם לפניו.

והנה מצינו כמה דינים שהאשם דומה הוא לעולה יותר מלחטאת: א. שאשם צריך דווקא 'איל' שהוא ממין הכבשים כמו בעולה, שהתורה הקדימה את הכבש לשעיר, ואילו בחטאת הקדימה התורה שעירת עזים לכבשה [כמו שהארכנו לעיל בחטאת]. הרי שדינו יותר דומה לעולה. ב. כשם שהעולה בא מן הזכר, כן האשם קרב איל זכר. ג. בחטאת איכא חמש חטאות המתות - 'ולד חטאת, ותמורת חטאת, וחטאת שמתו בעליה, וחטאת שכיפרו בעליה, וחטאת שעבירה שנתה' (תמורה טז:), ואילו באשם אמרינן 'הילכתא גמירי לה, כל שאילו בחטאת מתה באשם רועה' (נזיר כה: ועוד), הרי שהחטאת דינה למיתה והאשם דינו לרעייה. ואשם שניתק לרעייה ושחטו סתם כשר לעולה (זבחים קיב:). ד. זריקת דם האשם היא שתים שהן ארבע (שם נד:) ודם החטאות נזרק בארבע מתנות (שם נב:). ה. חטאת ששינה במחשבתו שלא לשמה פסולה ואילו האשם כשר (ריש זבחים ב:).

ויובן ביותר על פי המבואר לעיל, לפי שהאשם בא לכפר על הבגידה בציווי ה', א"כ עיקרו להראות שאכן ה' הוא האדון והוא מקריב אישה לפניו, ועל כן אין בו ריבוי זריקת דמים, כי הדם עיקרו לכפרה, אבל כאן עיקרו לאימורים שהם האישה דורון לה'. כך שיש בו שיתוף של צד עולה שבא להקריב דורון לה', אף כאן על אף שיש בו צד כפרה לחטאו אבל יש בו גם חלק משום דורון לה', כפיסוס לפניו בהבאת אשמתו על המזבח. ומכאן נובעים כל הדינים דלעיל, דמכיון שעיקרו דורון לכן מתאים בזה יותר כבש, כמו שביארנו לעיל במקומו, שבכל מקום שעיקרו לדורון כעולה, יפה בו הכבש שהוא משוכב בבשר, וכן כשר בו שלא לשמו ונופל לנדבה, משא"כ החטאת כל שאינו עולה לחובה הוא קרבן פסול ודינו למיתה.

ובזה מבואר הא דלענין דם דין החטאת מרובה משל אשם, ששם נזרק בארבע מתנות ובאשם בשתי

3 כך הוא הדין לשיטת חכמים, אבל לרבי אליעזר האשם כחטאת לענין שלא לשמה (זבחים שם), וכן לענין שאשם שמתו או כיפרו בעליו דינו למיתה כחטאת (רש"י שבועות יב. ד"ה ר"א).

יש בו גם צד דורון, אבל מצד 'הדם' דם החטאת צריך להיות יותר מהודר, להרבות בזריקה, וכן להביא שעיר עזים שנפשו חיונית ודמו יותר מהודר לכפרה.

מתנות, ואילו לענין סוג הקרבן יש הידור להביא שעירת עזים שהיא קטנה ודלה מן הכבש העמוס בבשר ונתרבה באליה. והנה הן הן הדברים, מצד 'הבשר' צריך בשר האשם להיות יותר מהודר, שכן

חכמה ומוסר

דרכי התפילה

הכנעה בתפילה

המלך הקובע והמנהיג והכל תלוי רק בו, ורק עלי סומכים, זוהי עוד סיבה שהתפילות יתקבלו וייענו. וכדכתיב - כך בטחו אבותינו, בטחו ותפלטמו. אליך זעקו ונמלטו, כך בטחו ולא בושו (תהילים כב, ה). זהו עוד מפתח חשוב בתפילה.

נעים זמירות ישראל מברך בתהילים (מזמור 15)
כמה גישות בתפילה, כמה דרכים של ביטוי והבעה בתפילה, שעל ידיהם מעוררים שיהיה הקב"ה קרוב אלינו לקבל תפילתנו.

ריבוי תפילה

א. התחלת המזמור הוא - תפלה לדוד הטה ה' אזנך, ענני, כי עני ואביון אני.

ד. עוד כלל המבואר במזמור זה - חנני ה', כי אליך אקרא כל היום.

אחת הגישות היסודיות של תפילה, היא כאשר באים לפני ה' בהכנעה, מתוך הרגשה של עני ואביון. הרגשה של מה אנו מה חיינו, הכנעה זו, העמידה הזו כעני בפתח לפני המלך, זו עצמה היא סיבה שהקב"ה יקבל את התפילה ברחמים וברצון.

כלומר שעצם הבקשה והקריאה הוא סיבה שתקבל תפילתו, וכדכתיב - קרוב ה' לכל קוראיו. וככל שמרבה בקריאה אל ה' יענו אותו וימלאו בקשתו, וכדאיתא בחז"ל - אמר רבי חמא רבבי חנינא, אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל, שנאמר - קוה אל ה', חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' (ברכות לב:).

זהו הכלל הראשון בתפילה - 'הטה ה' אזנך ענני כי עני ואביון אני'. לעמוד לפניו בהכנעה.

זכויות

נשיאת עיניים

ב. יסוד נוסף בתפילה הוא הפסוק השני - שמרה נפשי כי חסיד אני.

ה. כלל נוסף, לפי סדר הפסוקים - שמח נפש עבדך - כי אליך ה' נפשי אשא. בפירוש 'נפשי אשא' יש במפרשים כמה דרכים לבארו.

נאמנות לה' מביאה חסדים ורחמים וזה הכוונה 'כי חסיד אני' כלומר שהוא נאמן לה', שאז תפילתו יותר מקובלת ורצויה, ונשמעת אצל ה' - רצון יראיו יעשה ואת שוועתם ישמע ויושיעם (תהילים קמה).

יש מפרשים שהוא מדריגה נעלית בבטחון והוא דרגה גדולה יותר מ'בוטח אליך', שנושא את כל עיניו ונפשו אל ה'. יש מפרשים שהוא ענין דביקות, שנותן ומוסר את כל נפשו לה'.

בטחון

ג. דבר שלישי - הושע עבדך אתה אלוך - הבוטח אליך.

יש מפרשים מלשון נשיאת תפילה. בקשתו היא בכל לבבו ובכל נפשו, עד שנושא את כל נפשו בתפילה אל ה'. וכעין דאיתא בגמרא - אמר רבי אמי, אין תפלתו של אדם נשמעת, אלא אם כן משימ נפשו בכפו, שנאמר - נשא לבבנו אל כפים (תענית ח:).

כאשר בוטחים בה' ונסמכים עליו, בטוחים בו ומשליכים את כל יהבנו על ה', כלומר יודעים שהוא

למען שמו כי רחום הוא

ו. אחר כך מוסיף המזמור - כי אתה ה' טוב וסלה ורב חסד לכל קוראיו.

היינו הענין, מה שמצינו שנקבע כמה פעמים בסדר התפילה שאומרים לפני ה', 'כי אתה ה' טוב וסלה ורב חסד'. אנו פונים אל ה' באמירה, הן אתה בעל הרחמים.

והנה באמת, דבר זה צריך להבינו. שזה וודאי שה' הוא בעל הרחמים, ולכן הרי אנו מבקשים ומתחננים אליו. אך לשם מה אנו צריכים לומר זאת לפניו, שהוא בעל הרחמים. ולכאורה, זה אפילו נראה חוצפא כלפי שמיא. לומר לפניו - אתה בעל הרחמים, וממילא רחם עלינו והושיענו.

אכן באמת הקב"ה בעצמו ציוה זאת עלינו, כפי שמבואר בחז"ל. הקב"ה לימדנו שנאמר לפניו שהוא בעל הרחמים, שאז מתעוררת יותר מידת הרחמנות. (כי 'מלכותא דרקינא כעין מלכותא דארעא' (זוהר ח"א דף קצ"ז)) כלומר עצם האמירה לפניו שהוא בעל הרחמים, מעוררת את מידת הרחמים. וכמו שאמרו חז"ל על הפסוק 'ויעבור ה' על פניו ויקרא' - אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור, והראה לו למשה סדר תפלה (ר"ה יז). הקב"ה אמר למרע"ה, כך תאמרו לפני ה' ה' ק-ל רחום וחנן וכו' ועל ידי זה תתעורר מידת הרחמים. אם כן הרי זו עוד אחת מן הדרכים שאנו עושים כדי לעורר את מידת רחמיו של ה'.

במזמור זה מנויים איפוא לפנינו ששה עניינים מיסודות קבלת התפילה, דרכים שעל ידיהם מתקבלת בקשתינו לפניו ברצון.

למען זכות האבות

בנוסף לזה, יש עניינים נוספים הנאמרים בסדר התפילות, והם עצות ודרכים כדי לעורר רחמים ולהמשיך שפע ברכה.

ז. ענין אחד הוא, מה שאנו אומרים 'זכור ברית אבות'. כלומר שגם אם אין אנו ראויים וזכאים מצד עצמינו שתפילתינו תתקבל, אולם אנו מבקשים עשה נא למען זכות אבות. משה רבינו ע"ה, השתמש

בזכות זו כמה פעמים - 'זכור לאברהם וליצחק ולישראל עבדיך'.

למען כבוד שמו

ח. ויש עוד אמצעי, שבאים אל ה' בבקשה של 'עשה למענך'. משרע"ה טען בחורב 'למה יאמרו מצרים'. וכן אנו תמיד מתחננים - לא לנו ה' לא לנו, כי לשמך תן כבוד, על חסדך על אמתך, למה יאמרו הגויים איה נא אלוקיהם. וכן בתפילת 'אבינו מלכנו' - עשה למענך אם לא למעננו. עשה למענך והושיענו. עשה למען שמך הגדול. זוהי עוד דרך לעורר ישועה ורחמים, שגם אם אנו איננו ראויים, אולם עשה בשבילך ולמענך.

ובבקשה זו יש שני חלקים, וכפי שניתן לראות בלשון הפסוק שאנו מזכירים רבות בתפילותינו - עזרנו אלוקי ישענו על דבר כבוד שמך, והציילנו וכפר על חטאתינו למען שמך (תהילים עט, ט). שהבקשה מתחלקת לשתיים.

האחת - 'עזרנו.. על דבר כבוד שמך' - כלומר, שכבוד ה' מתרבה מעצם קיום והצלחת עם ישראל. וכמו שטען משה - והמתה את העם הזה כאיש אחד, ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך לאמר, מבלתי יכולת ה' להביא וגו' (במדבר יד). ומאידך כאשר ה' עוזר וקרנם של ישראל רמה, זהו כבוד ה'. זו כוונת הפסוק על דבר כבוד שמך.

השנית - 'והציילנו וכפר על חטאתינו למען שמך' - זהו דבר נוסף. ששם ה' יגדל על ידי כך, בזה שיראו שהוא רחום והוא סולח.

ולכן בחלק הראשון של הפסוק כתיב 'על דבר כבוד שמך' - והוא שייך לבקשה הראשונה של הפסוק שמבקשים על העזרה - 'עזרנו'. אבל בחלק השני מבקשים 'וכפר על חטאתינו'. זהו דבר נוסף, עוד אופן של כבוד לה'. שהוא סולח ומוחל - למען שמך ה' וסלחת לעוני כי רב הוא (תהילים כה, יא). על ידי זה שהוא סולח שמו מתגדל. כי עמך הסליחה - למען תורא (שם קל).

אמנם יש לדעת, כי בקשות אלו יש לאמרם בכנות. כאשר אנו מבקשים למעננו, ובאים בבקשות שייטב לנו, שלא יהיו לנו קשיים וצרות חלילה, על אלו אין צריך לעורר שיבואו מלב שלם, שכן זאת הרי אנו רוצים בכל ליבנו. אולם כאשר אין אנו מסתפקים

בבקשות אלו אלא אנו מוסיפים לבא בבקשות מצד נוסף, כאשר טוענים 'על דבר כבוד שמך', זוהי למעשה כבר מדרגה, דהיינו שנוגע ללבבו של האדם כבודו של ה', ועתה הוא בא להתפלל למען כבוד ה'. כשיהודי זוכה ומתפלל על כך באמת ובכל לבו, משום שבאמת חם לבבו להתפלל למען כבוד ה', הרי זו מעלה גדולה ודרגה נשגבה, וממילא תפילתו מקובלת ביותר וקרוב להיות נענה לבקשתו.

ובנוסף לזה, הרי עצם הזכות של דרישת כבוד ה' מביאה טוב לאדם, וכעין זה מצינו בגמרא - אמר רבי יהושע בן לוי כל העונה אמן יהא שמייה רבא מברך בכל כוחו קורעין לו גזר דינו (שבת ק"ט). כלומר שמכיוון שנוגע לו כבוד ה' ומתפלל על כך בכל כוחו שיתגדל ויתרבה כבוד ה', משום כך זוכה שמקריעין גזר דינו, אף שלא התפלל עתה על כך.

יש להבחין שבדרכי התפילה שתיקנו לנו הקדמונים אנו באים לפני ה' בכל הדרכים ובכל הטצדקאות ואופני הטענות.

למען לספר כבודו ולקיים המצוות

ט. ענין נוסף שאנו מוצאים בתפילה, שאנו באים כאמירה - מה בצע בדמי ברדתי אל שחת? היודך עפר? היגיד אמתך? (תהילים ל). פירוש, מה כבר יהיה רווח ותועלת אם יענישוננו. הרי נפסיד בזה עבודתו של יהודי. מי ישמור את המצוות, מי ישבח את ה', מי יספר את אמתת ה'. כלומר אפילו אם ח"ו אנו מתחייבים בעונש, אך אם העונש יכלה אותנו ח"ו, הרי תפחת עבודת ה'. ולא דווקא מיתה ח"ו, אלא בכל עונש ויסורים, עוני או חולי וטרדות ל"ע, יש בהם גם בקשה זו של 'היגיד אמתך'. כי כאשר ניטל ישוב הדעת מן האדם, כבר אי אפשר לעסוק בתורה כראוי. כאשר ישנם טרדות ואין שלווה, כבר אינו מסוגל להתפלל, כאשר אין מנוחת הנפש וצלילות הדעת, אי אפשר לעבוד את ה' כראוי.

זהו גם תוכן הפסוקים - כי אין במוות זכרך

בשאלו מי יודה לך (שם ח). הלמתיים תעשה פלא אם בשאלו יקומו יודוך סלה (שם פח). זו עוד דרך לעורר את רחמי ה', שאין הדבר כדאי, מצד עניינו ומטרתו של הקב"ה אין הדבר כדאי כביכול, וגם בקשה זו היא למענו יתברך.

אמנם לא יעשה אדם שקר בנפשו, ועליו לצרף לזה גם החלטה משלו, שכאשר יזכה לחיים, ויזכה לכוחות ושלווה, אכן יציל זאת ל"גיד אמתך" ל"יודך". כי זה כלל גדול בכל דרכי התפילה - הלב צריך להיות נכון עם הדברים שמוציא בפיו, ואז יש להם את התוקף הנכון.

בקשת רחמים וחנינה מצד קירבת ה' לישראל

י. דרך נוספת שאנו באים בה לפני ה' בתפילתנו, הוא שאנו מבקשים לזכות לחסד ורחמים ומילוי בקשתנו משום קירבתנו המיוחדת אליו כעמו ועבדיו, ועוד יתירה על כך שהרי אנו מתייחסים אליו כבניו ורעייתו. 'כרחם אב על בנים כן תרחם ה' עלינו'. 'כי אנו עמך ואתה מלכנו אנו בניך ואתה אבינו אנו רעייתך ואתה דודנו', וכו'.

תכין לבם תקשיב אזנך

והעיקר בכל סוגי התפילות, הוא כוונת הלב, שהיא נשמת התפילה. ויש לדעת שכוונת הלב אינו רק פירוש המילות ולחשוב על מה שאומרים, אלא כוונת הלב, היינו שאנו נהיה אומרים זאת מעצמינו. שמקרב עומק לבנו תעלה הקריאה, באופן שהאמירה מביעה את פנימיות הלב. כאשר נעור בלב הידיעה שה' הוא אבינו, וידיעה זו שהוא אבינו, אינה אצלו רק משום שכך הוא נוסח התפילה, אלא מתבוננים עד שרואים זאת. וכמו כן משוכנעים שכמו שהאב מרחם על בניו, כן ראוי גם שירחם ה' עלינו כרחם אב על בנים, ואנו חשים ומרגישים את התביעה והבקשה, שמצד זה ראוי שה' ירחם עלינו. כאשר סוברים ומרגישים כן, ואומרים זאת מתוך רגש ומעומק הלב, אז הבקשה מעוררת את הרחמים כראוי.

יום אירא אני אליך אבטח

לרגל מצב המאורעות בעולם ה"י והדאגה האופפת רבים ולרגל הביקוש הרב שהתעורר בציבור לדברי החיזוק של רבינו זצ"ל אשר חקוקים בספר

"בן מלך - בטחון"

אשר נודע כוחם הגדול לעודד ולחזק ידיים רפות ורבים מעידים כי הלימוד בספר זה הפך את חייהם אשר נשתנו לטובה לאין ערוך

וכן הספר

"בן מלך - חכמה ומוסר"

המדריך את אורח חייו של יהודי

הננו להודיע כי ניתן להשיגם בחנויות הספרים

וכמו כן ניתן להשיגו אצל הנציגים בקהילות או לתאם אצל הנהלת המכון 054-8422488

חזקו ויאמץ לבבכם כל המייחלים אל ה'

בברכת התורה

הנהלת "מכון כתבי בן מלך"

עקב המצב

ניתן להזמין את ספר ויקרא, הגדה של פסח
וכן את ספרי רבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

בטלפון 054-8422488

ושליח יביא לכם את הספרים עד הבית

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

שלוחה 1-3-5

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע ובענייני דיומא

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
הנהלה

הודעה חשובה ומשמחת
לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

בחסות לוצקין ביטוחים

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל-054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com